

Akkoorden

Drieklanken - 4 stemmen

In de eerste les maakte u kennis met drieklanken en hun omkeringen. In deze les behandelen we vierstemmige drieklanken. Nog steeds bestaat het akkoord uit drie *verschillende* tonen, vandaar de term drieklank voor het akkoord (en het getal vier voor het aantal stemmen).

Westerse muziek is in hoofdzaak vierstemmig. Om een drieklank toch vierstemmig te kunnen gebruiken, verdubbelen we een toon. Welke toon we verdubbelen is afhankelijk van de bastoon, oftewel de laagste toon, van het gegeven akkoord.

1. Bij een drieklank in grondligging wordt de laagste toon, die tevens de grondtoon van het akkoord is, verdubbeld. Dit geldt voor zowel majeur als mineur toonsoorten.

- VII in majeur en II in mineur worden bij voorkeur als sext akkoord gebruikt. Zie 5.

2. Bij een sext akkoord wordt de laagste toon *niet* verdubbeld. Afhankelijk van de stemvoering (d.w.z. naar uw eigen voorkeur) verdubbelt u de grondtoon of de kwint (van het akkoord in grondligging).

3. Bij een kwartsext akkoord wordt weer wel de laagste toon verdubbeld.

- U verdubbelt dus de laagste toon (de bastoon), behalve bij sext akkoorden, waar u de grondtoon of de kwint van het akkoord in grondligging verdubbelt. Toch komt het regelmatig voor, als gevolg van het verloop der stemmen, dat ook van een sext akkoord de bastoon verdubbeld wordt.

4. Volgens sommige theoretici is bij vierstemmige drieklanken een nauwe, wijde of gemengde ligging mede afhankelijk van de positie van de bastoon. In de praktijk echter, bevindt een bastoon zich meestal te laag (denk aan een basgitaar) om de wijze van ligging hoorbaar te beïnvloeden.

De positie van de bastoon is wel van belang als de stemmen dicht bij elkaar liggen, zoals bij het zingen in close harmony (barbershop). Dan bepaalt ook de bastoon de ligging van het akkoord.

5. Zoals reeds vermeld, worden VII in majeur en II in mineur meestal als sext akkoord gebruikt. De toon die hier verdubbeld moet worden, is de laagste toon, de terts uit het akkoord in grondligging. De terts ligt dan óf in de twee *buitenste* stemmen, óf in de twee *onderste* stemmen.

6. De uitzondering in 5 geldt ook voor VII in mineur, maar alleen als de zevende toon verhoogd is (harmonisch mineur).

- VII in majeur, II in mineur en VII in harmonisch mineur bestaan uit een stapeling van louter kleine tertsen, hetgeen wij een *verminderd* akkoord noemen. Daarom worden zij anders behandeld.

In de harmonieleer zijn we er aan gewend geraakt om de mineur toonladder met de verhoogde zevende toon als standaard te beschouwen. Als u een analyse maakt van een compositie, kunt u eventueel *harmonisch* (verhoogde zeven) of *aeolisch* (geen verhoogde zeven) aangeven.